

ZVONČEK

LISTOV PODOBAMI
ZA SLOVENSKO
MLADINO

Štev.
7.

Leto
VIII.

VSEBINA:

1. Istranje besede. <i>Ivo Danič. Pesem.</i>	145
2. Kresni večer. <i>Šuštar. Pesem.</i>	146
3. Prudnja. <i>Sobotov. Pesem.</i>	146
4. Zjutraj. <i>E. Gangl. Pesem.</i>	146
5. Sosedov angelček. <i>Ivo Trost. Povest.</i>	147
6. Otrok in solnce. <i>Polencič. Povest.</i>	149
7. V kuh. <i>E. Gangl. Pesem s podobo.</i>	150
8. Premodra glava. <i>K. Šloberger. Narodna smešnica.</i>	151
9. Vsiča bratja. <i>Augustin Šafec. Poučni spis.</i>	153
10. Dobra jutna. <i>Podoba v harvotjaku.</i>	157
11. Zgode in nezgode. <i>Jr. Kiferle. Povest.</i>	160
12. Konec. <i>E. Gangl. Pesem s podobo.</i>	162
13. Večernica. <i>Polencič. Povest.</i>	163
14. Spoltnj prirodol. <i>Lud. Petrovčik. Povest.</i>	163
15. Puk in zabava.	
Zastavica v podobah. <i>Fr. Rojce. — Koliko porabijo na svetu Evrank? — Prebivalci Avstrije leta 1890 in 1900. — Na Gosenskem. Jr. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Durovpoljskega.</i>	165

Listnica uredništva.

Ptuj. Dotičnega spisa za sedaj ne moremo priobčiti, ker so kliseji predragi in smo se za letos že založili z njimi.

Narodne pesmi za šolsko mladino. Izbral in uredil Janko Žirovnik. — Naši mladi pevci in naše mlade pevke so dobili sedaj knjižico prekrasnih narodnih pesmi, ki jih bodo brez dvoma prepevali z največjim veseljem in navdušenjem. Priznani slovenski glasbenik g. nadučitelj Janko Žirovnik, je zbral na 40 straneh 30 najlepših narodnih popevk ter jih poklonil ljubi slovenski mladini v veselje in razvedrilo. Saj kaj pa je tudi lepšega nego naša narodna pesem? Prepričani smo, da se knjižica v največjem številu razširi med našim mladim svetom, kar je toliko lažje, ker stane posamezen izvod samo 20 h. Knjižica je natisnjena lepo in jasno ter dela vsa čast „Učiteljski tiskarni“, kjer je tudi naprodaj. Le hitro sezite po teh narodnih pesmih!

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrta leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7.

Rokopise je pošiljati na naslov: Engelbert Gangl v Idriji.

Štev. 7.

V Ljubljani, 1. malega srpana 1907.

Leto VIII.

Jutranje besede.

Jaz vem, kaj škrjančki pojó
visoko pri božjih domovih,
jaz vem, kaj drugi ptički žgole
tam gori po gozdnih vrhovih.

In ako boš pridna, Jelica ti,
pa vse ti razložil bom jaz,
povedal ti bom, da se smejala boš,
da bode ti krajši čas.

Ah, veš — to je bilo tisto noč,
ko mesec lepó je sijal;
oj, takrat je prišel pomladni čas,
prav kakor iz tal bi vstal.

No, to je bil lep, da bi zrla ga ti!
In ptičke iskal je najprej,
po dragah, po grmih jih je iskal,
iskal jih sred gozdnih je vej . . .

Ko lahko iz spanja prebudil je vse
in vsakemu rekel tako:
da njemu bi prvo pesem zapel,
a druga — ta zate raj bo! . . .

In prvo pesem odpeli so že
škrjančki in ptički ostali,
a takrat pa iznad tvojih oči
še niso sni zlati zbežali.

No, zdaj pa dovolj pač vesela si že,
in več ga ni tukaj zaspanca!
Li vidiš, li čuješ krilatce lepé,
li vidiš, li čuješ škrjanca?

Pojó ti o samem čaru cvetic,
ki dih jih je maja obkrožil;
kako pa umeti to treba je vse,
to tudi ti bodem razložil.

Glej, solnce visoko nad goro stoji,
in šolski zvonec že kliče!
O, ti porednost, poslušala bi,
a v šolo te nič še ne miče.

Zato pa to zadnje že zvedela boš,
ti naša mišjenka mifa,
ko poleg drugih radosti vseh
še v šolo boš rada hodila!

Ivo Danič.

Kresni večer.

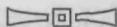
*In skloni dan se na zapad,
pokojno zvezda sveti,
prihaja hlad iz gorskih dalj,
in deca kres si neti.*

*Gori, gori nebeški sij,
prek polj in trat vzdrhteva,
in deca peva bajni spev,
da do neba odmeva.*

*In skloni k zemlji se nebo
kot dete k mamki srečni,
pritisne ji poljub drhteč
v ljubezni bajni, večni . . .*

*In sama radost kroginkrog,
nadzemski raj na zemlji:
nebeška noč, prelestna noč,
objemlji nas, objemlji!*

Sokolov.

Prošnja.

*Meglíce nad poljem gredó
črez sinje nebo . . .
In toga se seli v srce
in solze v oko.*

*Vsa žalostna daljna je stran,
nič solnca nikjer,
nič cvetja na polju ni več,
nič petja zvečer . . .*

*Ah, sklóni se, sinje nebo,
poljubi zemljó,
da radost priplove v srce
in v rosno oko!*

Sokolov.

Zjutraj.

*Tiho sanja zgodnje jutro,
solnčni žarek se zbudi,
brž odbegne vsaka senca,
loza v pesmi zašumi.*

*Črez ves daljni svet prostrani
solnce vrže zlat nakit;
vstane, zadrhti priroda,
lepa vsa kot solnčni svit!*

E. Gangl.

Sosedov angelček.

Spisal Ivo Trošt.

ri našem sosedu niso imeli ne stare matere ne dekle, ki bi bila varovala otroke ob poletnem delu. Sama mati se je ubijala z drobljanci, z domačimi opravki, z živino, z opraviлом na polju in še s sto drugačnimi skrbmi, ki jih nalaga marljivi gospodinji kmetiška hiša. Oče je moral z nekoliko večjim Jankom na polje, mati za njima, da čim prej nalože suho seno.

Vroč dan je bil, prav kakor ob košnji.

Sem izza daljnih gorá je že pred poldnem odmeval otel grom in najbrž podil k nam nevihto. Popoldne so se začeli pogledovati oblaki ogromnih, belih glav od vseh strani, sosedov France je pa pokal z bičem za živino na paši in se podvizal za njo, da mu goved ne zbezlja kdovekam. Muhe so bile namreč sitne, in solnce je pripekalo, kakor bi mu kdo naročil, da mora še danes pod njegovimi žgočimi žarki dozoreti vse žito, ne samo naše, marveč tudi sosednjih občin.

V zvoniku je odbila ura tri popoldne. Lastovke so letale vedno nižje v zraku, loveč si živeža: mušic, muh, hroščev in slične drobnjave, ki stiče po zraku, ne vedoča prav, odkod ne kam. Bele glave znancev oblakov so se dvigale vedno višje. Vse je kazalo, da se kmalu zgrnejo, strnejo, in tedaj bo šele grom ob udarcih takih in tolikih butic. Sosedovi otroci so se igrali za hišo na pesku in še nekaj drugih bosopetcev, ki niso opazili, kaj se ima dovršiti na nebu. Šestletna Minka je prejela naročilo, varovati osemmesečno Lenčko. Ta je, zagrnjena le za silo in zaradi muh, svobodno kobacala v vozličku. Za večjo varnost ji je Minka potisnila v usta prazno sesalno cevko, ki je z njo pila mleko iz steklenice. Često je otrok tudi zaspal s cevko v ustih.

Tako so se zabavali vsak zase: Minka z družbo na pesku, Lenčka s cevko v vozičku. Dan se je pomikal proti večeru, senca proti vzhodu, čas pa vedno naprej. Bele glave nedoglednih velikanov so se že skoro dotikale na nebu, samo skozi ozko linico se je solnce nasmehljalo v vozičku speči Lenčki. Morda zato, ker je držala tudi spavajoča cevko v ustih — kakor vojak cigaro. Solnčece je pokukalo tudi za oglom otroke, ki so se mu boječe umaknili dalje za hišo v senco. Tudi njim se je posmehljalo in se skrilo za oblake: kukuk! Ni se jim bilo treba več umikati nadležnemu radovednežu. Zato so se igrali brez prenehljaja vse, kar se je le kdo mogel domisliti, samo Lenčke v vozičku se ni domislil nihče. Obiskovale so jo muhe ... Toda brez solčnih žarkov je bila igra prijetnejša in zabava veselejša, radost pa brez konca in kraja — prav kakor v nedeljo popoldne. Kar zabobni za bližnjim hribom. — — — Otroci se spogledajo boječe, kaj pomeni to grmenje. Toda igra je bila vendar kratkočasnejša in zabava vabljujejša kot to zamolklo mrmanje izza hribov. Tedaj se pa zabliska, da je skoro vzelo pogled. Kakor bi pihnil, jih je minilo veselje do igre. Ene misli so jo vsi pocedili naravnost na skedenj in se plašno zavili v dišeče seno. Ali bliski so se pojavljali vedno pogosteje, grom se je oglašal kakor užaljeni poveljnik ob svoji četi, ki ga ne sluša rada. Bobnelo je karajoče in očitajoče, vedno močnejše, vedno bolj jezno in grozno.

Padle so tudi prve kaplje, redke a debele, malone kot klobuki; za njimi druge, gostejše, a ne manj debele. Hipoma je bilo vse mokro po tleh. Stemnilo se je, in le bliščeči bliski so švigali po zraku. Treskalo je, da so se otroci prekriževali na skednju, kakor je kdo znal. Tam ob oglu hiše je pa vpil nekdo, ki so ga pozabili vsi — mala Lenčka se je vila v strahu in pozneje v mokroti, zakaj tudi nji ni prizanesel dež. Močil jo je, le malo ali nič odeto, huje in huje. Kdo bi jo slišal na drugi konec hiše? In vendar! V najhujši plohi se je zdelo Minki, da čuje glasek ubogega črvčka. Ali kdo naj gre zdaj ponj — v dežju, med gromom in treskom, v sami grozi? Ona si ne upa. Kdo drugi? Vsi so mlajši, še bolj otročji in bolj plašni. Nihče se ne upa.

Minka začne jokati — prepozno.

Še je deževalo nekaj časa in grom se je kregal tja za sosednje gore in bliski so se podili po ozračju za njim, a sestrici se je še vedno zdelo, da čuje jok male Lenke, zapuščene v vozičku. Ubogi sirotek! Plane k nji kar v eni sapi. — Groza! Deklica je res čisto ohropela zaradi joka in mokra je bila, da je tekla voda skozi voziček. Urno zdrdra Minka s sestro pod streho, jo vzame v naročje ter osuši v svojem krilu. Mali črvček je sicer še plakal, da se je smilil vsem, ki mu niso umeli pomoči. Pozneje se je pa umirila in začela gledati svoje tovariše. Nekateri so celo trdili, da se jim je nasmehnila.

Potem je zaspala. Minka je namreč prinesla steklenico z mlekom, kakor ji je naročila mati, že položila cevko v usta, in vseh nadlog je bilo konec. Tudi dež je nehal in sive glave so se začele na nebu radovedno ogledovati, kam sta se potepla razgrajoča blisk in grom. Za vse gore so se ozirali za njimi, razmaknili glave, skozi odprtino pa se je zopet nasmehljalo

solnce: kukuk! — Voda se je cedila od streh in v obcestnih jarkih in od Lenčkinoga vozička. Minka ga je potegnila na solnce, položila sestrico varno v mehko seno in razgrnila mokre plenice, da se osuše na vozičku.

Vse je bilo zopet oživljeno in veselo. Minka je celo mislila, da bi pozvala prejšnjo družbo na pesek, toda tovarišice in tovariši so opazovali, kako se v spanju stresa drobna Lenčka. Vsak hip se je budila. Morala je vedno stati pri nji in jo miriti. Tudi je otrok časih odprl oči in jih obračal tako čudno, da so se kar umikali prejšnji tovariši. Minko je prehajala tiha groza.

Otrok se je bil prehladil jako nevarno.

*

Zvečer se je vrnila mati. Oče in Janko sta pripeljala seno. Vsi so povprašali, kaj je otroku. Minka bi bila sama rada vedela, ker se ji je smilila sestrica, ki ni marala več niti steklenice s cevko. Imeli so pri sosedu hudo noč: že pred polnočjo ni mogel otrok požirati več nobene stvari. Vedno močneje se je stresal in žalostno, proseče pogledoval mater. Ti pogledi so govorili dovolj glasno, da je Lenčki zares hudo. Ko bi znala komu potožiti svojo bolešt!

Zjutraj se je jokala Minka poleg matere pri Lenčki. Že pred poldnem se je pa deklica umirila. Stresala se ni več in oči ji niso več krožile po sobi: zaostale so strmeče v strop. Lenčka je namreč umrla. — — — Naša mama je tudi brisala solzne oči in rekla, da imajo pri sosedu angelčka. Tudi mi smo ga šli gledat, pa smo videli, kako so Lenčko položili v belo pobarvano krsto, jo postlali z dišečimi cvetkami s šolskega vrta, pa odnesli v jamico. Vsi sosedovi so bili žalostni, da so jim odnesli angelčka. Soseda je tožila o premnogem opraviilu, in Minka je sadila cvetice na malo gomilo.

Otrok in solnce.

Spisal Polenčan.

vigalo se je solnce na jasnem nebu višje in višje ter pozdravljalo zemljo in vse stvari na nji. Posijalo je tudi v izbo, kjer je ležal otrok v mehki posteljici. Poslalo mu je svetel žarek na ličece in ga zbudilo.

Ko si otrok pomane oči in zapazi solnce, mu reče: »Dobro jutro, ljubo solnčece! Ali si se že pripeljalo k nam? Kaj pa delajo ptičice, ki podnevi letajo po drevju in nas razveseljujejo s svojim sladkim petjem? Ali so tudi že vstale?«

Solnce pa mu veselo odgovori: »Oj, ljubo dete, ptičice so se že zdavnaj zbudile in razprostrle peruti, se dvignile iz svojih gnezd in zapele pozdravno pesem lepemu jutru. Vstani, ljubo dete, tudi ti in raduj se mladega, svežega jutra!«

V kot!

Jožek, materin edinec —
kdo bi rad ga ne imel?
In od matere dobil je
vse, kar je imeti htel.

Ah, konjiček na kolescih,
hlev pod hišico prostran,
lepe, pisane opanke
in pa v roki bič glasan!

Toda brž potem je prišlo,
da mu nič ni bilo všeč.
Mati: „Jožek, to-le dam ti.“
Jožek: „Hočem drugo reč!“

Pa sitnaril je brez konca,
izpod čela zrl temno,
mati je v skrbeh tožila:
„Saj mi zraste čez glavó!“

*Bolj izbirčnega otroka
bilo ni nobenega;
ali ni nikjer pomočka,
ki ukroti, užene ga?*

*V hiši bil je lep prostorček,
lep, vabljuv, pripraven kot,
mati Jošku pokazala
tja je za pokoro pot.*

*Tam je deček kuhal jezo,
izpod čela zrl temno
toda nič ni pomagalo —
končno vklonil je glavó!*

E. Gangl.

Premodre glave.

Po narodni smešnici spisal *Silvester K.*

III.

itajoč kroniko slavnega Zabrda, sem dobil med drugimi več ali manj važnimi dogodki zapisano tudi to-le: »Leta 1800. je imel naš, slavni Zabrđ mnogo nezgod zaradi prevelikega števila miši in podgan.«

Iz tuintam zapisanih, nekoliko nejasnih virov se mi je posrečilo dognati to-le:

Miši in podgane so bile Zabržanom dobro znane, a ker so si mislili v svoji dobrosrčnosti, da so te živalce tudi od Boga in morajo tudi živeti, niso jih zasledovali in lovili. Zgoraj navedenega leta pa je bilo teh čveteronožcev toliko število, da je tudi Zabržanom minila dobrohotnost. Začeli so torej na razne načine ugonablјati sicer že preveč krotke glodalke, a pomagalo jim ni veliko, čeprav so tudi učenci imeli vsak teden po eno uro „pouka za lovenje miši in podgan“.

Nekega dne si namislijo in razpišejo nagrado za najboljše sredstvo zoper to nadlogo, in res — ni jim bilo zaman. Drugega jutra namreč že prikoraka v vas slabo oblečen mož z vrečo na rami. V vreči je bilo nekaj živega, kakor se je videlo po nemirnem gibanju. Sredi vasi odpre mož vrečo in pokaže občinstvu neko žival, ki je še nikoli niso videli začudeni vaščani. Žival je bila — velik maček.

„Tukaj vam, slavna gospoda zabrška, pokažem žival,“ začne tujec govoriti, „ki vas kmalu reši vse nadloge. Maček mi je bil jako priljubljen, pa ker ste razpisali tako lepo nagrado in sem ubog siromak, torej vam ga dam.“

Istoačasno se pripodi črez cesto nekaj miši. Komaj jih zagleda maček, že je za njimi. Kako so bili Zabržani veseli, ko so videli mačka daviti miši

in brž so tujcu izplačali nagrado; dobrovoljen je odkorakal iz vasi. Pa kdo popiše začudenje premodrih zabrških glav, ko vidijo, da maček tudi žre miši. Ker so menili, da stori to le zaradi hude lakote, so mu brž postregli z dobro jedjo.

„Stradati pa že ne sme pri nas!“ so rekali.

Maček je imel zdaj v tej in zdaj v oni hiši mnogo opravka, a ker so ga povsod pogostili najbolje, je lahko umljivo, da je nehal loviti miši in je grozno odebelil. Po ves božji dan je zdaj posedal za pečjo in godel prav zadovoljno. Prestrašeni vaščani so mislili, da je bolan in ker so k sreči imeli v vasi nekega živinskega mazača, pošljejo ponj. Ko si ta nekoliko ogleda živalco, spozna takoj bolezen, meneč, da mačka duši mast okolo vratu. Takoj pa naznani občinstvu, da mora debeluharju puščati kri. Gre torej domov in prinese cel kup raznega orodja. Mačka se lotijo prav neprijetne slutnje. Ko pa se mu začne živinozdravnik bližati s škarjami, da bi mu najprej za vratom, kjer mu je hotel puščati, pristrigel nekoliko dlake, skoči maček z nagrbanim hrbtom in privzdignjenim repom v kot in mu začne kazati kremplje.

Mož osupne nekoliko in lasje mu začnejo vstajati; vendar se dela tako kakor bi hotel živali do živega. Ta uvidi, da utegne vendarle priti do resnice in v smrtnem obupanju posvari nadlegovalca z glasnim in pretresujočim: „Ujau — ujau!“ Navzoči menijo, da govori maček v njihovem narečju in bo zdravnika „ujau“, to je ujedel, ugriznil. Prestrašeni zbeže vsi iz hiše, misleč si: „Če zdravnika ugrizne, potem nas bo morebiti še več!“

Živinozdravnik pa, ki je imel največ vzroka bati se razkačene živali, spleza na najbližje drevo.

Samo nekaj minut je bilo treba in že so se dogovorili Zabržani, da morajo na vsak način pokončati nevarno žival. Ker pa si nihče ne upa pred mačka, se zedinijo, naj se daruje hiša in z mačkom vred sežge. —

Visoko se je dvigal plamen nad hišo, in ubogi maček je že čutil nekoliko več kot navadno toploto. Da bi se ji umaknil, jo pobriše v podstrešje in tukaj še komaj skozi dim zapazi majhno linico. Lahko si mislimo, kaj je storil. Skočil je skozi luknjo pod mlo nebo in med vrste obupanih Zabržanov, ki so se umikali na vse strani in si niso mislili nič drugega, kakor da jih maček vse podavi. Maček pa, itak že plašen, se splaši še bolj in zbeži na najbližje drevo, kjer je ravno čepel nesrečni živinozdravnik. Misleč si, da je njegova zadnja ura tukaj, omahne prehudega strahu in z vzklikom: „O joj — me že ima!“ pade nesrečni mož z drevesa in si zlomi vrat.

Maček pobegne celo v vrh, kjer se skriva in ostane do noči. V prvem mraku pa se napravi na pot in nihče ga ni več videl v slavnem Zabrdu.

Volčja črešnja.¹⁾

Spisal Avguštín Šabec.

redi julija je bilo. Iz vaškega zvonika se je nekega dne krog osme ure dopoldan oglasil mrtvaški zvonec ter nanzanal, da je zopet enemu prenehalo biti srce. Radovedno so stikali vaščani glave in povpraševali, komu je odpel mrtvaški zvonec svojo zadnjo pesem. Hipoma se je razširila med njimi otožna vest, da je v cvetu svojih let končal Tropov Mihec po groznih bolečinah svoje mlado življenje.

»Kaj, Mihec? Saj sem ga videla še pred enim dnevom,« je dejala iznenadena Vidčeva mati, ko ji je dospelo to žalostno poročilo.

»Kaj mu je vendar moralo biti, da je sklenil tako naglo?« pripomni Rodetova babica.

»I, kaj! Pravijo, da se je nazobal nekakšnih črešenj, ki jim menda pravijo volčje črešnje, in so le za volkove, ne pa za ljudi, in zaradi tega je umrl.« S temi besedami se je vtaknil vaški pastir Blaže v pogovor.

»Torej se je zastrupil,« pristavi oče Urbanček.

»Ne, ne, zastrupil se ni, ampak le umrl je Mihec, oče Urbanček,« dostavi naglo Blaže.

»E, molči, ko nič ne veš! Saj umre vsak tak, ki se zastrupi in ne dobi ob pravem času zadostno zdravniške ali drugačne pomoči,« ga zavrne oče Urbanček.

Blaže malo pomisli, ker se ta trditev nikakor ni ujemala z njegovimi, precej praznimi možgani. Črez nekaj časa pa se mu obraz nekako porogljivo nakremži in pravi: »Šlek, šlek, šlek, zakaj jih je pa jedel! Jaz bi jih

¹⁾ V latinščini: Atropa Belladonna.

že ne, ker vem, da še živina ne mara iti blizu njih. In česar noče živina, tega Blaže gotovo tudi ne bo jedel. O, ne bo ne, ne bo ne, oče Urbanček!»

»Tedad Tropov Mihec je umrl! No, Bog mu daj nebesa, saj je bil dober dečko!« S temi besedami so se obrnili vsi od vaškega pastirja Blažeta ter se jeli razhajati po vasi.

Blažetu, ki ni bil prav pri čisti pameti, se je pa neizmerno dobro zdelo, da je ostal še živ in da ga ni doletela enaka usoda kot nesrečnega Mihca. Kar skakal in vriskal je samega veselja, zraven pa vpil na vse grlo, da ga je bilo slišati po vsi vasi: »Živ sem, živ, da, živ sem! Mihec pa ni več živ! Pa res sem živ, pa prav živ, Tropov Mihec pa ni več živ! Juhu! Živ sem, živ!«

Umevno je, da se je zaradi Blažetovega vpitja in neumnega vedenja zbralo okolo njega vse polno otrok, ki so le prenašlo zvedeli žalostno novice, da je nenadoma umrl Tropov Mihec ali Miško, kakor so ga nekateri nazivali.

Ni dolgo trajalo in raznesla se je ta žalostna vest med šolarje, ki so baš ob tem času jeli prihajati k dopoldanskemu pouku v šolo.

V stolpu je odbila ura devet. V šolski sobi krčevinske šole so bili zbrani že vsi otroci in so čakali na pričetek pouka. Vrata se odpro, in v šolsko sobo je stopil otožnega obraza gospod učitelj, v roki držeč skoro tako veliko rastlino kot je on sam. Že na prvi pogled se je učencem zdelo čudno, da je držal gospod učitelj to rastlino tako daleč od sebe, zato so se tudi sami, koder je šel mimo, jeli pred njo globlje umikati v klop. Zvedavo so pogledovali drug drugega in ugibali, kaj naj neki to pomeni, da je gospod učitelj danes sam prinesel to veliko rastlino v šolo. Nihče ni namreč vedel in slutil, da se je Mihec zastrupil ravno z enako rastlino in zaradi tega umrl.

Po končani molitvi je vzel zopet to rastlino v roke ter rekel z žalostnim glasom: »Glejte, ljubi moji otroci, enaka rastlina je vzrok, da Tropovega Mihca danes ni več med nami in ga tudi nikdar več ne bo. Ta, navidezno nedolžna cvetica ga je pripravila tako daleč, da počiva danes njegovo mlado telo na mrtvaškem odru.«

Te učiteljeve besede so učence kar osupnile. Njih pogledi so postali mahoma otožni, a nekateri so začeli glasno ihteti in jokati. Posebno bridko je jokal Završnikov Jakec, ker je izgubil s Tropovim Mihcem svojega najboljšega prijatelja.

Ko so se otroci nekoliko umirili, je nadaljeval gospod učitelj in opisal učencem ves ta žalosten dogodek: »Včeraj po popoldanskem pouku je odšel Tropov Mihec v gozd nabirat jagod. Pri nabiranju jagod je naletel v gozdu na enako rastlino, kakršno sem danes prinesel s seboj v šolo. Kot na tej, tako je bilo tudi na tisti vse polno zrelega, črešnji podobnega sadu. — Znano je bilo, da je bil Mihec precej lakomen deček. Vse, kar mu je prišlo pod roke in se mu je zdelo le količkaj užitno, vse je moral okusiti, četudi so ga starši zaradi te njegove grde, a tudi nevarne navade večkrat opominjali. Celo kaznovan je bil Mihec nekolikokrat zaradi tega, a tudi kazen ga ni

odvrnila od te požrešne navade. Da ga ta grda razvada tudi včeraj ni zapustila, o tem nam priča najbolj njegova nagla, mnogo prezgodnja smrt.

Lepe, črešnjam podobne jagode, ki jih je bilo vse polno na dotični rastlini, so ga mamljivo vabile k sebi. Poželjivo jih je Mihec ogledoval, in ker so se mu zdele tako lepe, je začel celo dvomiti nad njih škodljivostjo, četudi je bil v šoli slišal, da so take jagode jako, jako strupene.

»Morda pa te niso tiste,« si je sam sebi razlagal Mihec in jel še bolj poželjivo gledati po njih.

»E, kaj, eno okusim, ena me vendar še ne more usmrtiti, četudi jo pojem,« si je mislil nesrečni Mihec. »Če bo slabega, grenkega in zoprnega okusa, jo pa vržem iz ust.« Tako je modroval neizkušeni dečko. Hitro jo je odtrgal, del v usta in pojedel.

Ker se mu je zaradi sladkega okusa zdela prav dobra, je prišel popolnoma do prepričanja, da ta rastlina nikakor ne more biti tista, o kateri sem jaz govoril v šoli, da je tako jako strupena, zato je jel brez odlašanja obirati še druge in jih jesti. Obral je vse, kar jih je bilo na rastlini, in pojedel še celo nekaj takih, ki niti niso bile popolnoma zrele.

Nič hudega sluteč, se je podal Mihec zadovoljen domov. Komaj pa sta pretekli dve uri, že je postal Mihec popolnoma omamljen in kar blesti se mu je začelo. Domači so ga začeli prestrašeno gledati in so v tem svojem strahu poslali po mene. Hitro sem se napravil k Tropovim. Mihec je bil silno nemiren; premetaval se je po postelji ter je presledoma strahovito zavpil. Njegov obraz je bil rdeč, skoro čisto zagorel. Pogled iz njegovih oči pa je bil naravnost strašen. V očeh se mu je namreč punčica jako raztegnila ter postala za svetlobo čisto neobčutljiva. Poleg tega so se mu oči kar tresle. Dihal je težko, a jako hitro, govoril zmedeno in počasi. Le prehitro sem spoznal, da se je Mihec zastrupil z uživanjem strupenih, črešnji podobnih jagod. Z velikim trudom se mi je slednjič posrečilo, izvleči iz njega ves dogodek v gozdu. Odredil sem takoj, da so mu kar mogoče hitro skuhal prav močne črne kave in mu je dajali v toliki množini, da je začel bljuvati. Poslali smo tudi takoj po zdravnika, ki biva v bližnjem trgu. Preden pa je prišel zdravnik, je popadel Mihca tak silovit krč v ustih, da jih ni mogel ne sam ne kdo drugi več odpreti. Ko je prišel zdravnik, je bil Mihec že v popolni nezavesti in je krčevito tiščal usta, tako da mu jih nikakor ni bilo mogoče odpreti in mu kakega rešilnega zdravila dati použiti. Zdravniška pomoč je bila popolnoma nemogoča. Danes zarana so mi prišli sporočiti njegovi roditelji žalostno vest, da je končal Mihec po strašnih bolečinah okrog tretje ure zjutraj svoje mlado življenje, ne da bi se več zavedel.

Žalostno poročilo o Mihčevi smrti kakor bojazen, da bi se utegnilo nemu ali drugemu izmed vas kaj enakega pripetiti kakor Mihcu, sta me napotili, da sem se takoj zjutraj odpravil v gozd in poiskal eno onih nevarnih rastlin, ki je provzročila Mihčevo prerano smrt. Storil sem tedaj to pot namenoma, da vam to strupenico takoj danes v šoli pokažem in opišem in vas opozorim na nasledke, ki nastanejo zaradi uživanja te, v naših krajih

najbolj strupene in nevarne cvetice. Kakor vidite, se mi je posrečilo, da sem eno dobil in jo danes prinesel s seboj. Opisati vam jo hočem takoj prav natančno. Opozoriti vas pa hočem tudi na nebroj njenih, nič manj nevarnih, v isto vrsto kot ona sodečih sovrstnic. Čudno se vam bo zdelo, če vam povem, da ga ni meseca v vsem letu, v katerem bi cvetelo in raslo toliko strupenih rastlin kakor ravno v mesecu malem srpanu, a vsem tem načeljuje provzročilka Mihčeve smrti. Ne morem tedaj drugače, da bi vas, kar se julijevih cvetic tiče, ne opozoril na eno, in to eno je: Pustite julijeve cvetice in njih sadove popolnoma pri miru!

Preidimo tedaj k opisu te naše najnevarnejše strupenice! Imenujemo jo volčjo črešnjo. Pravijo ji pa tudi paskovica in nórica. Svoje ime črešnja je dobila zato, ker ima njen svetločrn plod podobo črešnje. Njeno ime nórica pa izvira odtod, ker ima použita lastnost, da človeka tako omoti, da postane čisto zmeden in nor ter večkrat ne ve, kaj dela. Volčja črešnja je vztrajna rastlina. V zemlji ima debelo, valjasto, razraslo, navadnemu korenju podobno koreniko, ki je zunaj umazanorumenkasta, znotraj pa bela in pokrita z mnogimi vlaknatimi koreninicami.

Iz nje poganja zelnato, en do dva metra visoko, pokončno steblo. To se razhaja zlasti v vrhu na rogovile in je kakor vsa rastlina žlezasto, porasteno z mehкими, kratkimi dlakami. Listi so pecljati, jajčasti, priostreni in celorobi ter stoje spodaj premenjalno, na gornjih vejah pa po dva in dva skupaj. Sploh so goli, samo spodaj po žilah so dlakavi. Ti listi so razmerna veliki in jako nežni. Ker raste volčja črešnja v senčnatih gozdih in ob času, ko je že ves gozd popolnoma obrasten z listjem, je umevno, da prihaja za obstanek in razvoj volčje črešnje za tako veliko rastlino kot je ona veliko premalo svetlobe do nje. Tu ji pripomorejo listi. Ker so ti veliki, zraven pa jako nežni, so vstanu ravno zaradi svoje velikosti in nežnosti vjeti veliko svetlobnih žarkov in si tako zasigurati obstanek.

Kimasti cveti so veliki, umazanorjavi in kratkopecljati ter stoje po vejah med listoma posamezno ali pa tudi po dva skupaj. Pravimo, da rasto iz listnih pazduh in razsoh. Čaša je peterodelna. Valjastozvonast, peterokrp, rjavožilnat venec je spodaj zelenkastorumen, zgoraj pa vijoličastorjav.

V cvetnem vencu je vsajenih pet nekoliko upognjenih ali usločenih prašnikov, na dnu pa se nahaja jajčasta plodnica, ki izhaja iz nje nitast pestič.

Plod je dvopredelčasta, okrogla, svetločrna, črešnji podobna jagoda, ki sedi v zvezdastorazprostrti, povečani čaši. Dozorela jagoda je polna rožnoderdečega soka in sivkastega, okroglega semena.

Volčja črešnja raste največ po gozdih bolj hribovitih krajev, dobimo jo pa tudi drugod. Res je sicer, da se jo naleti tuintam že junija, a le bolj poredkoma. Njena prava življenska doba je julij, a tudi avgust ni popolnoma brez nje.

Nórico moramo prištevati našim najnevarnejšim strupenim rastlinam, ker se je dokazalo, da je ona dosedaj zahtevala še največ človeških žrtev. Mnogo boljša ni sicer tudi vrsta, v katero je uvrščena, a vendar ni niti ene

▷ Dobra južina ◁

med vsemi razhodniki — tako namreč imenujemo vrsto rastlin, kamor šte-
jemo nórico, ki bi, kar se tiče kvarnega vpliva na človeško življenje, nad-
kriljevala volčjo črešnjo. Krivico pa bi vseeno delali razhodnikom, ko bi
jih čisto zavrgli kot nekaj, kar bi za človeka boljše bilo, da bi ga sploh
na zemlji ne bilo, saj nam ta vrsta nudi celo nekaj prav koristnih rastlin,
kot krompir, paradižar, paprika in nekaj malega drugih, a druge nam zopet
krasijo kot lepotne rastline naše vrtove. A vse te niso v primeri s svojimi
strupenimi sovrstnicami v nikakem razmerju, tako da lahko prisodimo s
popolnoma mirnim srcem razhodnikom v črni knjigi strupenih rastlin prvo
mesto in postavimo tem na čelo — volčjo črešnjo.

Zdi se mi popolnoma umestno, da vam naštejemo nekatere teh njenih
sestric, zlasti ker niso nekatere skoro nič manj strupene kot volčja črešnja.
Pri priliki vam jih tudi prinesem v šolo in pokažem. Te, v vrsto razhod-
nikov sodeče strupenice, ki cveto skoro vse v mesecu juliju, ki ga prav
lahko imenujemo mesec strupenih cvetic, so: pasje zelišče, grenkoslad, na-
vadni kristavec ali svinjska dušica, črni zobnik, navadni tobak itd. Izmed
vseh razhodnikov pa je volčji črešnji najbolj sorodna in podobna kranjska
bunika ali volčič, ki cvete že mnogo prej in nosi svoje latinsko ime (Sco-
pōlina atropoides) po slovečem prirodoslovcu Skopoliju. Ta blagi in učeni
mož je bival več let kot rudniški zdravnik v Idriji ter se je poleg svojega
poklica mnogo bavil z rastlinstvom, zlasti s slovečim rastlinstvom kranjske
dežele. Po njem so učenjaki imenovali še več drugih raslin.

Končno vam hočem še povedati, kakšne splošne učinke ima ta omotno
strupena rastlina — mislim namreč volčjo črešnjo — na človeka in neka-
tere živali. Kot sem že omenil, zavedejo lepe, črešnjam podobne jagode naj-
večkrat otroke in to ali zaradi nevednosti ali pa zaradi poželjivosti s tem,
da jih ti uživajo in se zastrupe. Pa ne samo otroke, tudi nezkušene in ne-
vedne odrasle ljudi je volčja črešnja že večkrat zavedla, da so jih uživali
in si tako nakopali ali hudo zastrupljenje ali celo smrt. Niso pa strupene
samo jagode, strupena je tudi ostala rastlina, posebno pa njena korenika.
Sveža ali presna odvrtača ta že s svojim zoprnim vonjem človeka od sebe,
posušena pa izgubi ta vonj. Le če jo zmaneš, se ti zopet razvije tisti zoprn
duh kot pri sveži rastlini. Okusa pa je vsekdar grenkega in jako ostrega.

Strup, ki se nahaja v vseh delih te rastline in ga je posebno mnogo
v koreniki, imenujemo ‚atropin‘. Kakor pravijo, ga je menda najmanj v
rastlini tedaj, ko se začne razcvitati in ko zori plod. Ta strup ima sicer
učinkujoč vpliv na vse dele človeškega telesa, najhujši vpliv pa ima na oko.
Kakor sem vam že pravil, je oko sestavljeno iz več kožic. Eno izmed teh
imenujemo šarenico. Ravno ta je tista, ki je najbolj izpostavljena nasledkom
použitega ‚atropina‘. Ta deluje namreč jako hitro in ne brez nasledka na
živce in mišice, ki se nahajajo v tej kožici. Zaraditega se šarenica izdatno
stisne ter napravi zenici večji prostor, zato se ta izdatno zveča. Zaradi tega
vpliva ‚atropin‘ v zdravilstvu, kar se tiče očesnih bolezni, uporabljajo jako
uspešno. V vseh očesnih boleznih, kjer gre za razširjenje zenice ali kakor
ji tudi pravijo, ‚pupile‘, rabijo atropin, in sicer na ta način, da takim ljudem

ta strup vkapljajo v oko. Poleg tega vpliva provzročča ta strup, kar je splošno znano in kar so že dokazali na raznih živalih, jako naglo zastrupljenje, če ni hitre pomoči pri rokah.

Njegov učinek obstoji splošno v tem, da deluje na možgane, na čutila in na one živce, ki oskrbujejo občutek in gibanje človeškega ter tudi živalskega telesa.

Oglejmo si sedaj še človeka, ki je použil večjo množino tega opasnega strupa.

Zavoljo močnejšega pritiska krvi na možgane postane tak človek blazen. Kaže se veselega, se smeje in skače venomer kakor pravcati norec. Govori mnogo, a vse je več ali manj nerazumljivo. Tudi jecljanje se ga polasti časih. Prigodi se pa tudi, da tak človek popolnoma zbesni. Večkrat se ga poloti tudi neka zaspanost, kar je vzrok, da postane za vse vnanje vtiske popolnoma neobčutljiv. Praska ga po grlu, obenem pa se mu žrelo tako stisne, da časih še slin ne more požreti. Njegov glas je hripav, mnogokrat mu ga tudi čisto vzame. Kot nadaljni nasledki zastrupljenja se pokažejo v tem, da je tak človek močno žejen in da mu je silno slabo. Pojavi se pa tupaťam tudi neka tesnost v prsih, združena z močnim bljuvanjem. Noge mu ne služijo več in nemogoče mu je stati pokonci. Obraz mu postane rdeč, srce mu silno tolče, a kri mu silni močno v glavo. Ustnice omodre, jezik je nenavadno rdeč in še marsikak drug znak bi se dal navesti. V takem stanju čaka ponesrečenca zaradi mrtvouda smrt, če se dočasa zdravniku ne posreči, da ga reši. A tudi če zdravnik reši takega bolnika, občuti ta še vendar dolgo razne slabosti ter je še dolgo prav slabega spomina. Tak je tedaj vpliv tega hudega strupa, če ga je večjo množino prišlo v truplo. — A tudi v manjši in celo v jako majhni množini použit ni brez posledic. Človeku se zmanjša utripanje srca, se mu pomnoži delovnost telesne kože, se mu posuše ustnice, mráz mu je, glava ga boli in ves je onemogel.

Kako učinkujoč vpliv ima ta rastlina na človeka, kaže tudi dejstvo: če stoji človek ob toplem in lepem vremenu v obližju te rastline, mu celo izparivanje tako jako škoduje, da postane čisto omamljen in zaspan.

Nepopoln bi bil moj opis, ko bi vam ne povedal še tega, da se vname koža na roki in roka močno zateče, če si človek mane roke z listi ali vejami volčje črešnje.

Pa ne samo na človeka, tudi na živali ima ta strup smrten učinek. Veda uči, da deluje na vse sesalce z istim vplivom kot na človeka, če ni dočasne pomoči. Čudno je le, da ne učinkuje na vse živali enako. Dobi se namreč neki majhen hrošč, ki se hranj izključno le z listi volčje črešnje. Znano je pa tudi, da jedo kosi in drozgi z veliko slastjo njene sladke, sočnate jagode in to brez vsake škodljive posledice. Na ta način skrbe te ptice še neposredno za razmnoževanje te rastline.

Povedal sem vam že, da cvete v mesecu juliju največ strupenih rastlin, oziroma cvetic vsega leta. Rekli bi mu lahko ‚mesec strupenih rastlin‘. Ker pa nadkriljuje volčja črešnja v vsem svojem bistvu in ustroju vse druge v

juliju cvetoče cvetice, ji gre v vsi meri upravičen naziv — kraljice julijevega cvetja.« — —

Dva dni po nesrečni Mihčevi smrti je bil njegov pogreb. Udeležili so se ga z gospodom učiteljem vsi njegovi součenci ter mnogo drugega ljudstva. Ko so položili njegovo truplo v zemljo in so padle prve grude prsti in kamenja na njegovo krsto, ni ostalo suho nobeno oko. In kako bi tudi ostalo? Saj se je vsakemu globoko v srce zasmilil nesrečni Mihec, ki je še pred nekaj dnevi veselo in brezskrbno skakal po vasi, prepeval pesmi in se veselil svojega lepega, nedolžnega in neskajljenega pomladnega življenja. Danes, komaj dva dni nato, pa so ponesli pogrebci to mlado telesce, ki je komaj začelo živeti in tudi že končalo, a bi še tako rado živelo, pa mu ni bilo dano, v hladen grob k zadnjemu počitku. — — —

Zgode in nezgode.

Piše Iv. Kiferle.

4. Luč in predivo.

, mati je le mati. Tako tudi moja! Bila je jako pridna žena — tako je nadaljeval moj tovariš — pridna kakor čebelica. Zнала je delati peče (áptoh), kakršne še sedaj nekatere Slovenke nosijo ob posebnih slavnostih. Takrat pa so ženske o praznikih splošno nosile lepe bele peče. Zavezovale so si jih na glavi in napravile dva rožička, enega naprej, drugega nazaj. Ko sem bil še bosopetnik, je tudi moja mati nosila pečo. Ko je prišla na praznik iz cerkve, je takoj pečo lepo spravila v skrinjo.

Nekdaj so bile ženske varčljive!

Ko je ta noša pojemala, je mati še starejšim ženicam prala in likala peče. Pozneje pa si je kupila kolovrat.

V zimskem času je predla prejo in prala štrene, spomladi pa belila platno.

Jaz sem se rad sukalo okolo kolovrata in časih kaj ponagajal. Delal pa sem tudi lesene kljukice za vreteno. Mati me je pohvalila, da jih znam dobro izdelovati. To me je veselilo. Še bolj pa sem bil vesel, ko mi je naredila hlače iz mezlana. Mezlan je tkanina iz volne in preje. Niti po dolgem so bile iz preje, počrez pa iz volne. Mezlan omenja pesnik Vodnik v pesmi „Zadovoljni Kranjč“. Moja mati je imela iz mezlana krilo. Ko pa je nji doslužilo, je pa iz boljših delov naredila meni hlače. Prej sem imel hlače iz platna, sedaj pa že kar iz mezlana! Vesel sem bil, četudi so me nekateri

dražili, da imam mezlanaste hlače. Predica mora biti pridna. Tudi moja mati je predla večkrat pozno v noč. Pa tudi zjutraj je zgodaj vstajala in predla pri luči.

Pa kakšne luči so bile takrat! Pravo siromaštvo! Petrolejke še niso bile v navadi. V leščerbah je gorelo ribezovo ali pa laneno olje. Za boljšo luč so imeli sveče. Pri nas smo svetili z oljem, časih pa tudi s svečo.

Večkrat sem moral svetiti materi, ko je predla. To posebno, kadar je bilo slabše predivo, ali pa če je nit zdrsnila s polnega vretena.

Mati me je vselej svarila, naj ne pridem z lučjo preblizo prediva.

„Ako se predivo vname, ni časa gasiti. Kar v hipu zgori povsesmo.“

Tako je pogosto govorila. Jaz sem pazil, da nisem zažgal prediva.

Ko me nekega jutra mati zopet svari, pa se pojavi v moji glavi drzna ali celo zlobna misel: „Vedno me mati svari in govori, kako se predivo rado vname in hitro zgori. Jaz pa tega še nisem videl. Kaj, ko bi enkrat poizkusil? Prižgem, potem pa hitro pogasim! Saj sem fant v mezlanastih hlačah, pa bi kaj takega ne zmožel!“

Ta drzni naklep sem izvedel še isto jutro. Mati je vstala od kolovrata in šla v kuhinjo gledat, če dovolj gori v peči. Pri kolovratu ostanem sam. Na palici je bilo že malo prediva. Tedaj pa si mislim: „Sedaj poizkusim, kako to gori. Pa da bi jaz ne mogel take stvari pogasiti? Gotovo pogasim!“

Vzdignem desno roko, da bom takoj zgrabil predivo in ga pogasil, če bi hotelo zgoreti. Z levico pa držim luč in se bližam predivu. Kar hipoma se posveti in — vžš! —

Prediva ni več! Kako naj gasim? Bilo je, kakor bi pihnil!

Ustrašim se. Take naglice nisem pričakoval. Kaj bo pa zdaj?

Mati se vrne iz kuhinje. Takoj vidi, kaj je.

„I, kaj pa si naredil?“

Nič odgovora.

„Tolikrat sem ti pravila, da se predivo rado vname! Kaj pa si vendar delal?“

Tedaj pa sem moral vendar nekaj odgovoriti. Slabo dejanje pa rodi slab sad. Je že tako. Začnem se hliniti in izgovarjati, rekoč: „Z lučjo sem šel mimo kolovrata, pa — kar hipoma se je predivo vnelo in zgorelo.“

Mati me je gledala. Bil sem v zadregi in bled kakor zid. Ustrašil sem se bil, potem sem pa še to zlobno laž spravil na dan!

Mati ni slutila, da sem nalašč zažgal predivo v zavesti, da ga gotovo pogasim. Reče mi: „Zdaj si videl, kako nevarno je z lučjo pri predivu! Ali boš v prihodnje bolj previden?“

„Bom, mati!“

Kaznovala me mati ni. Tudi očetu ni tega dogodka omenila.

E, mati je le mati!

Kosec.

Visoko zrasla trava je,
lepó se sveti rosa.
Le brž na noge, kosec ti,
nabrušena je kosa!

In kosa reže v velik krog,
smrt stopa po dobravi,
in pastí mora mnogi cvet,
ki je dehtel po travi.

E. Gangl.

Večernica.

Spisal *Polentan.*

rak je padal na zemljo.

Grajska gospa sedi s svojo hčerko Milico pred gradom. Kar zamiglja na nebu prva zvezda. To zapazi Milica in pogleda svojo mater.

Ta ji pa pravi: „Glej, to je okence, ki gleda skozenj Bog, kaj smo storili dobrega.“

Od tega časa je Milica, kadar je zapazila večernico, vprašala svojo mater: „Kaj pravite, je li danes Bog zadovoljen z mano?“ Vedno je skrbela, da je mati temu pritrdila. Tako je rasla v dobroti in čednosti.

Spoštuj prirodo!

Spisal *Lud. Potočnik.*

(Dalje.)

Ob koncu šolskega leta.

epo poletno jutro je. Pred šolo se zbirajo otroci, ki so praznično oblečeni; zakaj konec šolskega leta je. Zgolj pridni učenci so to, ki delajo svojim staršem in svojim učiteljem veselje. Vsak je prihajal z radostjo v šolo in je bil žalosten, če je moral katerikrat ostati doma.

V razredu so čakali izpričeval. Četudi ni vest nikomur očitala lenobe, je bilo nekaterim vendarle malo tesno pri srcu. Ko je pa stopil gospod učitelj nekako posebno vedrega obraza v šolsko sobo, je takoj vsem nekoliko odleglo.

Gospod učitelj pa jih nagovori tako-le:

„Dragi moji učenci! Deset mesecev je preteklo, odkar ste se v tem šolskem letu prvič zbrali, da bi se zopet kaj novega in kaj dobrega naučili. Deset mesecev je za bolnika, ki mora veliko trpeti in prenašati hude bolečine, cela večnost. Nam pa je čas tako hitro potekel, da se nam zdi, kakor da bi se bila šola šele komaj dobro začela, ker bili smo pridni in nam je čas hitro minil. Ker ste bili vsi tako skrbni in marljivi, vam moram danes nekaj prav veselega povedati: Naučili ste se vsi toliko, da ste vsi sposobni za višji razred.“

To je bilo veselja, ko so otroci to zaslišali. Oči so se jim iskriale, lica jim žarela in se smejala.

„Najboljše izpričevalo,“ pravi gospod učitelj dalje, „ima Tomaškovčev Tonček, ki pa se hoče od nas ločiti in iti v mesto, da bo še dalje hodil v šolo. Hočeš li, Tonček, res to storiti?“

„Da,“ odgovori Tonček krepko in veselo.

„In kaj hočeš biti, ko dokončaš šole?“

„Učitelj,“ odgovori zopet Tonček.

„Prav je tako, Tonček! Nič ni lepšega kakor biti učitelj in imeti dobre, pridne učence. Mi vsi ti želimo, da bi tudi v mestnih šolah vedno tako lépo napredoval kakor si tukaj. — Da bodo tudi vaši dobri starši lahko videli, kako ste se učili, vam hočem zdaj razdeliti vaša izpričevala.“

Preden pa so učenci ostavili šolsko sobo, stopi pred učitelja Tomaškovčev Tonček in se v imenu vseh učencev zahvali gospodu učitelju za nauke, ki so jih med letom od njega prejeli, in mu želi vesele počitnice.

Gospoda učitelja je ganila ta hvaležnost njegovih učencev, in tudi on se jim je zahvalil za njih pridnost ter podal vsakemu v slovo roko in jim tudi želel vesele počitnice.

Učenci so se veseli in zadovoljni poslovili od svojega ljubega učitelja. Spotoma pa so se ves čas pogovarjali le o svojem gospodu učitelju in o svojem ljubeznivem tovarišu Tončku in so že naprej določili, da bo on tudi tako dober učitelj, kakor ga imajo oni sedaj.

* * *

Slive, hruške in jabolka so dozorele.

Pred Tomaškovčevo hišo stoji uprežen voz. Po sadnem drevju okolo hiše pa so takrat nemirno skakali ščinkovci, liščki, sinice in druge ptice od veje do veje ter se glasno pogovarjali.

„Gre, gre, gre!“ zažvrgoli ena izmed teh ptic.

„Čemu, zakaj in kam?“ vpraša druga.

„V mesto se učit, učit.“

„Učitelj bo.“

„Kdo nam bo pozimi dajal jesti, jesti?“

„Škoda, škoda!“

Tedaj pa stopi na prag Tonček, praznično oblečen, in za njim pridejo oče, mati, njegov mali bratec in sestra.

Tonček je sicer veselega obraza, vendar pa ima solzne oči, zakaj poslavlja se od svoje ljube matere. Tudi materi stojijo solze v očeh.

„No, zdaj pa le pojdit!“ reče mati očetu in Tončku. „Treba je, da se podvizata, da ne zamudita vlaka. Tonček, le glej, da boš pošten, vesten in skrben ter da se boš pridno učil in lepo vedel!“

„Bom, mati, bom,“ pravi Tonček in seže materi zadnjič za slovo v roko. Sede v voz, konj potegne, in voz jo zavije na pot.

Tedaj pa so ptiči začeli peti kot bi hoteli drug drugega prekositi. Tudi oni se hočejo posloviti od svojega ljubega Tončka.

„Prosim, oče, malo postojte, skoraj bi bil nekaj pozabil.“

Oče ustavi konja, Tonček pa se ozre nazaj, kjer je na pragu še vedno stala mati, in zakliče:

„Mati, prosim vas, ne pozabiti pozimi dajati ptičkam jesti!“

„Ne bom, Tonček, ne bom; le brez skrbi bodi!“

Bič je zopet zažvižgal, in Tonček se je zopet peljal dalje; ptičke pa so mu ves čas veselo pele v slovo in zahvalo!

(Konec.)

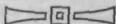

Zastavica v podobah.

Priobčil *Fr. Rojec.*

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

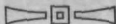
Koliko porabijo na svetu šivank?

Človek ne bi verjel, koliko tega neznatnega orodja je v svetovnem prometu. Vsak dan porabijo na svetu 200 milijonov šivank, kakor je izračunal list „Kosmos“. Amerika, Anglija in Nemčija so glavne izdelovalke šivank. Do polovice 16. stoletja je Nemčija sama preskrbovala svet z različnimi iglami. Pozneje je Anglija zaslovela in prevzela glede šivank glavno ulogo na svetovnem trgu, a sedaj si je zopet Nemčija pridobila zmago. Dokler je bila Anglija prva, so izdelali v angleških tvornicah 50 milijonov šivank na dan, sedaj je Nemčija na prvem mestu, ima 70 tvornic za šivanke ter izdelata 200 milijonov šivank

na teden. V Aberskem okraju predelajo na leto 700 do 800 tisoč kilogramov žice v 4 in pol milijard šivank ter izkupijo zanje 6 milijard mark.

Prebivalci Avstrije leta 1800 in 1900.

Leta 1800 je štela Avstrija (brez Hrvaške in Ogrske) 12.800.000 prebivalcev, 100 let pozneje pa 26.250.000. Od teh je bilo leta 1800 Slovanov 57%, Nemcev 39%, Romunov in Italijanov 4%. Sto let pozneje je bilo Slovanov 60%, Nemcev 36,2% (za 3% manj), Romunov in Italijanov 3,8%. — Najbolj so se v minolem stoletju pomnožili Židje, ki jih je bilo leta 1800 le okolo pol milijona, sedaj jih je pa okolo 2 milijona.

Na Gorenjskem.¹⁾

Krepko, z občutkom.

Besede zložil *Janko Leban*.

Uglasbil *Jo. Kiferle*.

Oj, ve go-re, oj, ve go-re, ve-li-čast-ne
ve go-ré, kras-ne ste, ko v svi-tu zo-re vam vr-
ho-vi se zla-té! Ve-li-ka-ni se mi zdi-te,
ki nad na-mi stra-ži-te, k de-lu na-rod naš bo-dri-te,
v to-gi ga to-la-ži-te, k de-lu na-rod naš bo-
dri-te, v to-gi ga to-la-ži-te, to-la-ži-te.

¹⁾ Glej „Zvonček“ št. 3. t. l.

Urédn.

Rešitev besedne uganke v šesti številki.

Čas.

Prav so jo rešili: Slavoj Slavik, učenec I. gimn. razreda v Trstu; Antonija in Magdalena Schiffrer, učenki v Ribnici; Minka in Slavka Zacherl, učenki v Ljutomeru; Ema Christof, Antonija Milavec, Alojzija Rovan, Matilda Schunko, Ivana Tegelj, Ivana Godeša in Marjeta Logar, učenke v Planini; Justina Vremec, učenka v Trstu; Josip Vidic, nadučitelj v pokoju v Št. Pavlu pri Preboldu; Vera Flis, učenka IV. razreda, II. odd., na Vrhniki; Tonček Sivka, učenec v Št. Juriju ob južni železnici.

Kotiček gospoda Doropoljskega.

Dragi gospod Doropoljski!

Najprej Vam moram povedati, da ne znam dobro slovensko. Hodim na Dunaju v šolo in se učimo le nemško. Ker se pa hočem naučiti dobro slovensko, bom pridno čitala „Zvonček“, ki ga dobivam od svoje tete gđe Stekarjeve.

Najljubše mi je risanje.

Bila sem že v Novem mestu, v Ljubljani, na Smarni gori in na Dobravi. Moja sestra Ela je bila samo v Novem mestu in v Ljubljani. Ona je mlajša od mene.

Pri teti se učim klavirja.

Počitnic se jako veselim.

Mnogo pozdravov Vam pošilja

Štefi Kunavarjeva.

Odgovor:

Ljuba Štefi!

To Te bodo zavidale mnoge čitateljice „Zvončka“, češ, tako majhna, pa je že na Dunaju! „Ali je že videla cesarja?“ se bodo izpraševale, „in pa ministre in generale?“ — To jim povej sama! — Mene posebno veseli, da se hočeš dobro priučiti slovenščini. Le skrbno prebiraj „Zvonček“! Pa zahvali svojo dobro teto, ki Ti ga daje. — Lep je Dunaj, kaj ne? Toda še lepša je naša slovenska domovina. Le pridi o počitnicah sem dol k nam, da se naužiš prirodnih krasot slovenske zemlje! Kadar se vrneš zopet na Dunaj, pa si zaigraj na klavirju „Po jezeru“ ali kako drugo domačo popevko, da se Ti poživi spomin na slovensko domovino!

*

Dragi gospod Doropoljski!

Bral sem v „Zvončku“, da se radi razgovarjate z otroki. Torej bi se jaz tudi rad pridružil. Najprvo bom pisal, da sem Frančišek Klun, učenec IV. razreda v Ljubljani. Izpričevalo sem imel dobro. Najrajši bi postal uradnik. Predragi gospod, prosil bi Vas za svet. Moje mnenje je, da bi šel iz IV. razreda v realko.

Prosim, ako bi mi odgovorili v prihodnji številki „Zvončka“.

Frančišek Klun.

Predragi gospod, vprašati sem Vas pozabil, če pridete v Ljubljano; kdaj pridete, rad bi Vas poznal.

Odgovor:

Dragi France!

Ali v V. razred ali v realko? To je tako; Ako si dovolj star in imaš toliko znanosti, da napraviš lahko sprejemni izpit, potem pojdi v realko. V realko hodi vse premalo slovenskih dečkov. Postaneš lahko inženir, arhitekt, profesor, oficir itd. Samo pazi, da boš vedno dobival dobra izpričevala, pa boš kmalu to, kar želiš biti! Ali pridem v Ljubljano? Gotovo! Tudi meni je treba razvedrila. Kdaj pa pridem, danes še ne vem. Morda se kdaj srečava na Martinovi cesti, kjer stanuješ. Morebiti Ti kdo pove: Glej, ta je! — Tedaj me kar potegni za rokav, pa se bova kaj pomenila!

*

Dragi gospod Doropoljski!

Vem, da je tudi za moje pisemce kaj prostora v Vašem kotičku. Zato Vam pišem to-le pisemce. Hodim v III. razred na c. kr. vadnici, kjer se učim: verouka, slovenščine, nemščine, zemljepisja, prirodopisja, pisanja, ročnega dela, petja itd. Jako rada berem tudi „Zvonček“, posebno pa Vaš kotiček.

Vam vdana

Anica Levčeva.

Odgovor:

Ljuba Anica!

Jej, kako boš še učena, če se boš vedno in vztrajno učila toliko lepih reči! Gotovo imaš tudi dobro učiteljico, ki Ti ume zbuhati veselje do učenja in dela. Le ravnaj se v vsem po tem, kar čuješ lepega v šoli in doma! Veseli me, da rada prebiraš „Zvonček“. Saj je pisan za otroke, in če ga ti radi prebirajo, je to znamenje, da jim prija, da torej izpolnjuje svojo nalogo. Pa se še kdaj spomni mojega kotička!

*

Čenjeni gospod Doropoljski!

Tudi jaz zlagam pesemce. Ko sem se tako močno veselila na božične počitnice, sem zložila to-le pesemco:

Na počitnice!

Zunaj snežec pada,
v srcu vstaja nada.
Prišel je čas veselja,
ko slovo bomo vzeli
od knjig in pa učenja
ter enakomernega življenja.

Počitnice so tu,
mi pravimo: „Juhu!“

Smo pridno se učili,
starše razveselili.
Zdaj gremo po plačilo,
ki čaka nas obilo.

Ker pa ne vem, kako boste ocenili mojo pesemco, prosim, da tudi meni kaj napišete v ta-le kotichek.

Lepo Vas pozdravlja

Anica Pirčeva, učenka.

Odgovor:

Ljuba Anica!

Pesemce zлагаš! To ni karsibodi! No, malo šepava je res ta-le pesemca, pa je že nekaj za našo Anico! Pa tudi risati znaš. Poslala si mi podobo: Solnce vzhaja, zajček nosi v košku pirhe, deklica stoji med cveticami in si jih trga. Jako lepo! Samo tisti zajček s pirhi je nemiško blago. Le vprašaj doma! Pesmi zлагаš in risati znaš. Glej, da boš še kdaj imenišna pesnica in slikarica. Tebi in vsem domačim lep pozdrav!

*

Spoštovani gospod Doropoljski!

Ker sem tudi jaz naročnica Vašega cenjenega lista, sem tako prosta, da Vam tudi jaz pišem.

Sedaj sem nekaj dni bolna, ne hodim v šolo ter od dolgega časa ne vem, kaj bi delala.

Kako je kaj v Vašem koticčku? Prosim, pridite poleti kaj k nam in videli boste, kako je kaj tukaj. Jaz in moji prijateljici Mici in Sanda Vam bomo zapele lepo pesemco.

V pričakovanju, da gotovo pridete, ostajam s spoštovanjem

Mici Tomšičeva.

Odgovor:

Bolna si! Pa menda ne hudo, vsaj toliko ne, da ne bi mogla preganjati dolgega časa z lepo knjigo! Le poizkusi! Kako je kaj v mojem koticčku? Polno lepega življenja je v njem. Prihaja toliko pisem, da ne morem vseh sproti priobčevati, ker mi zmeraj zmanjkuje prostora. Zato moram vedno prositi potrpljenja. — Lepa hvala za prijazno povabilo! Ako me nanese pot v Ilirsko Bistrico, Te gotovo obiščem. Rad bi slišal peti Tebe in Tvoji prijateljici. Kjer je čuti lepo petje, tam so tudi dobri ljudje. Prosi doma, naj ti kupijo „Narodne pesmi“, ki jih je šolski mladini zbral g. Janko Žirovnik. Potem šele boš pela, da se bo čulo daleč okrog. Lepe pesmi glas sega v deveto vas.

*

Predragi gospod!

Prosim, predragi gospod, povejte mi, kako Vam je ime? Dovoljite, da Vam smem tudi jaz pisati.

Dovoljite, da Vas poleti pridem obiskat, da mi boste pokazali rudokope v Idriji.

Tudi jaz sem se že po morju vozil, ko sem šel iz Trsta v Grado.

Z Bogom, gospod Doropoljski!

Pozdravlja Vas

Lojzek Lilleg,

učenec III. razreda v Ljubljani.

Odgovor:

Dragi Lojzek!

Kako mi je ime? Ti radovednež! Doropoljski, ali ne? Pa to je vseeno, samo da Te imam rad, pa je dobro! Ali si zadovoljen s tem? Po morju si se vozil! To je velika voda, ha? V Gradežu si se kopal, potem si se pa vrnil v Ljubljano zdrav in vesel? Le pridi v Idrijo! Jaz sicer nimam nič pravice do rudnika, pa bomo že kako poskrbeli, da si ga ogledaš. V ta namen se moraš zgledati pri rudniškem ravnateljstvu, da Te spuste globoko pod zemljo, kjer boš videl čisto drugačen svet. Toda priti moraš v spremstvu svojega očeta.

*

Dragi gospod!

Zadnjič sem čitala „Zvonček“ in mi je jako ugajal. Spoznala sem, da ste velik prijatelj otrok, posebno učenc. Sklenila sem, da Vam tudi jaz pišem. V Ljubljani hodim v šolo in se učim prav dobro, le pišem slabo. Časih sem tudi nemirna, zakaj ne dá mi žilica, da bi mirovala, zato me tudi gospodična učiteljica nima rada, toda jaz jo imam vseeno rada. Največje veselje imam do risanja in zgodovine, zakaj moj oče je bil tudi zgodovinar in starinoslovec. Žal, da mi je že umrl. Imam še dve sestri in mater.

Prosim, blagovolite mi v drugi številki „Zvončka“ označiti slovniške napake.

Srčen pozdrav od Adele in Zanele.

S spoštovanjem

Miroslava.

Odgovor:

Ljuba Miroslava!

Zakaj pa si nemirna! Potiplji se malo za tisto žilico, ki je kriva, da Te nima Tvoja učiteljica rada. Kadar prihajaš nemirna, se spomni, da utegneš užaliti svojo dobro učiteljico, in takoj Te mine nemirnost. Le poizkusi in gotovo se prepričaš, da trdim prav. — Risanje blaži okus in zbuja čuvstvo do lepega, zgodovina pa je najboljša učiteljica. V obojem se vadi z vso vnemo, vendar pazi, da ne zanemariš drugih predmetov! Slovniške napake sem kar popravil. Primerjaj svoje pismo s tem, ki je natisnjeno! Iz tega spoznaš, kaj je pravilno in kako ne smeš pisati.

